

- **A.01 – 05 WERKVERGUNNING**

Overleggen en regelen.

Inleiding

Bedrijven in de (petro-)chemische industrie werken uitsluitend met een werkvergunning. Maar ook in andere bedrijfstakken wordt de werkvergunning steeds meer toegepast.

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd hoe je het veilig werken, in de praktijk regelt. Je ziet dan, dat bij regelen ook overleggen hoort en andersom. Als je hebt overlegd over veilig werken en je hebt afspraken gemaakt, moet je ook regelen, dat wat je hebt afgesproken voor elkaar komt.

Als je veilig werken wilt regelen en bijvoorbeeld nieuwe procedures veilig werken wilt invoeren, moet je wel overleggen, bijvoorbeeld hoe en wanneer je daar het beste mee kunt beginnen. Om te zorgen dat het niet alleen bij praten blijft, wordt er een verslag gemaakt. Ook om afspraken niet te vergeten en te kunnen controleren, dat de afspraken worden uitgevoerd.

Inhoud:

1. Inspraak en overleg.
2. Algemene veiligheidsregels
3. Specifieke veiligheidsmaatregelen.
4. Vergunningen.
5. (taak)risico analyse.
6. LMRA (werkcheck)
7. Het proces van de (taak-) risico analyse
8. Het V&G actieplan
9. Communicatie over veiligheid
10. Risicovolle werkzaamheden

[Bekijk de film: De werkvergunning:](#)

1. Inspraak en overleg.

In wetgeving en VCA is het belang van overleggen over veilig werken terug te vinden. Er zijn ten minste twee soorten of vormen van overleg:

- overleg tussen werkgever en de werknemersvertegenwoordiging;
- werkoverleg met de werknemers; VGM -bijeenkomst of **toolboxmeeting**

Het overleg tussen werkgever en werknemersvertegenwoordiging gaat vooral over wat de werkgever en wat de werknemers belangrijk vinden in het veiligheidsbeleid. De werkgever heeft op veel punten instemming nodig of moet na advies tot overeenstemming komen met de werknemersvertegenwoordiging, zoals de Ondernemingsraad (O.R.) of de V.G.M.-commissie (Veiligheid, Gezondheid, Milieu).

En verder gaat het over de risico-inventarisatie en –evaluatie (**RI & E**) en het plan van aanpak (**PvA**). Dat laatste betreft ook zaken waar Arbo deskundigen naar moeten kijken en waar ze een deskundig advies over moeten uitbrengen.

Het werkoverleg, dat gekoppeld kan zijn aan een toolboxmeeting, gaat meestal meer over praktische zaken. Daarover kunnen arbodeskundigen ook advies uitbrengen.

De belangrijkste onderwerpen en aandachtspunten van het verslag zijn het gevoerde overleg en de gegeven adviezen. Dit kan bijvoorbeeld gaan over werkmethoden, VGM-opleidingen, gevaarlijke stoffen of PBM.

Regelen en regels

Voor het veilig laten verlopen van de dagelijkse werkuitvoering bestaan er allerlei veiligheidsregels en -procedures. Bij het toepassen daarvan is soms overleg nodig, maar allereerst moet je weten voor wie de regels en procedures bedoeld zijn en hoe je ermee om moet gaan. Je bent voor je veiligheid en gezondheid van deze regels en voorschriften afhankelijk en je moet ze dus goed kennen en toepassen.

Daarom komen in dit hoofdstuk de volgende onderwerpen aan de orde:

- algemene veiligheidsregels;
- specifieke veiligheidsregels;
- vergunningen veilig werken;
- taakrisicoanalyse;
- Last Minute Risico Analyse (LMRA);
- noodsituaties.

2. Algemene veiligheidsregels.

Algemene veiligheidsregels gelden voor iedereen op het bedrijf, dus niet alleen voor alle medewerkers maar ook voor uitzendkrachten en andere personen op de locatie, zoals het personeel van aannemers en onderaannemers en natuurlijk de (onder)aannemer zelf!

Algemene veiligheidsregels:

- staan op papier;
- krijgt iedereen die voor het eerst op het terrein komt;
- moeten duidelijk zijn, en maar op één manier uit te leggen (eenduidig);
- moeten ook te begrijpen zijn voor mensen, die een andere taal spreken.

De algemene veiligheidsregels gaan over de volgende onderwerpen:

- aan- en afmelden;
- verkeersregels op het terrein;
- hoe te handelen bij calamiteiten;
- scheiden van afval;
- melden van ongevallen, brand en incidenten.

3. Specifieke veiligheidsmaatregelen.

Specifieke veiligheidsregels gaan over taken, functies en werkzaamheden met een verhoogd risico, zoals:

- betreden van besloten ruimten;
- werken op hoogte;
- warm/heet werk;
- werken in explosiegevaarlijke omgeving;
- gebruik van de vereiste PBM;
- graafwerkzaamheden;
- gebruik van specifieke gereedschappen, apparatuur en werktuigen.

Specifieke veiligheidsregels:

- moeten schriftelijk vastgelegd zijn;
- moeten voor betreffende/betrokken werknemer beschikbaar zijn;
- moeten toegelicht worden.
- ook moet getoetst worden of deze regels begrepen zijn.

Specifieke veiligheidsregels geven de eisen en voorschriften weer om onder normale omstandigheden veilig te werken. Bijvoorbeeld hoe je veilig met een bepaalde machine werkt. Of welk toezicht en afscherming nodig zijn bij een bepaald soort werk. Eisen en maatregelen kunnen gaan over:

- toezicht;
- opleiding;
- afscherming;
- ventilatie;
- signalering;
- markering.

Bij onduidelijkheid op deze punten is het goed daarover nog eerst eens te overleggen.

4. Vergunningen

Er zijn algemene werkvergunningen en specifieke werkvergunningen.

Algemene werkvergunning

Deze heeft tot doel zeker te weten dat:

- er wordt overlegd over veilige werkuitvoering;
- formeel toestemming wordt gegeven om te werken op het terrein en aan de installaties. Dus: zonder vergunning niet aan het werk.

Specifieke werkvergunning

Hierbij wordt zeker gesteld dat afspraken op schrift worden gesteld, toegelicht en ondertekend. Het gaat dan om werk met specifieke risico's, waarbij een specifieke opleiding of toelichting nodig is. Er zijn voorwaarden om dit werk te verrichten, uit te voeren:

- de voorwaarden staan op schrift;
- de voorwaarden zijn toegelicht;
- de vergunning is ondertekend.

Voorbeelden van werk waar een specifieke vergunning voor gevraagd kan worden:

- betreden van een besloten ruimte;
- brandgevaarlijk werk, ook vuurvergunning of heetwerkvergunning, bijvoorbeeld lassen, slijpen;
- graven in vervuilde ondergrond (ondergrond met leidingen, openen van vloeren, straten);
- werken aan of bij gevaarlijke stralingsbronnen;
- hijswerkzaamheden boven of in omgeving van belangrijke installaties;
- werken met of slopen van asbesthoudend materiaal;
- werken met giftige en/of kankerverwekkende stoffen;
- werken op hoogte.

Op de volgende bladzijde ziet u een voorbeeld van een werkvergunning.

Werkvergunning dagelijks verlengen

Rechten en plichten van de vergunningverstrekker

De rechten en plichten van de vergunningverstrekker zijn:

- controle op de vrijstelling van de installatie (dus zeker weten dat daar veilig gewerkt kan worden) voor het aftekenen van de vergunning;
- gesprek met de vergunninghouder over de aard van de werkzaamheden, de voorwaarden en de maatregelen, die genomen moeten worden voor het aftekenen van de vergunning;
- ondertekening van de vergunning;
- indien nodig, zorgt de verstrekker ervoor dat de noodzakelijke (gas) metingen zijn verricht;
- indien verschillende werkzaamheden samen verricht worden, zorgt de verstrekker voor de nodige coördinatie en afspraken tussen de partijen, die moeten samenwerken.

Rechten en plichten van de vergunninghouder'

De houder van de werkvergunning:

- ondertekent de vergunning;
- zorgt ervoor dat de vergunning ter plaatse is;
- geeft uitleg aan de operationele medewerkers;
- ziet erop toe (controle) dat de werkzaamheden volgens de voorwaarden verlopen.

Rechten/plichten van de operationele medewerkers

De operationele medewerkers:

- kennen de inhoud van de vergunning;
- werken volgens de voorwaarden van de vergunning;
- nemen de maatregelen die op de vergunning staan;
- werken alleen met een geldige vergunning.

Een werkvergunning heeft alleen zin als de afspraken, die worden gemaakt, ook worden nageleefd.

De (duidelijke) afspraken zijn er om veilig te kunnen werken.

5. (taak)risico analyse.

Als er arbeid wordt verricht, moeten er vele taken worden uitgevoerd, voordat het eindresultaat is bereikt. Daar zijn eenvoudige en ongevaarlijke taken bij, maar ook taken waar grote gevaren op de loer liggen. Als de risico's aanzienlijk zijn, dat wil zeggen dat de kans dat er iets fout gaat groot is of als het effect (gevolg) van een 'misser' groot is, spreken we van een risicovolle taak. Om de veiligheid op het werk te beheersen, worden daarom taak risico -analyses gemaakt. Dat betekent een analyse van de gevaren die zijn verbonden aan de uitvoering van een (risicovolle) taak voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers. Een voorbeeld van een risicovolle taak waar een taakrisicoanalyse voor wordt gedaan is het onderhoud van een petrochemische installatie. Het doel van een taakrisicoanalyse is het analyseren en evalueren van risico's om beheersmaatregelen af te spreken voor het uitvoeren van een (risicovolle) taak of een taak in een risicovolle omgeving. Voor het schoonmaken van een grote petroleumtank in het Botlek gebied zijn bijvoorbeeld vele voorschriften, die mede zijn opgesteld door eerst taak risico -analyses uit te voeren. Als beheersmaatregelen zijn bijvoorbeeld werkvergunningen ingevoerd. Uiteraard geldt er een rookverbod, het gebruik van vonkvrije en explosie veilige gereedschappen en machines is verplicht gesteld en er zijn eisen met betrekking tot instructie, scholing (VCA!) en gebruik van bepaalde persoonlijke beschermingsmiddelen. Beheersmaatregelen zijn ervoor om het risico zo klein mogelijk te maken en om ze onder controle te krijgen.

Bij een taak risico -analyse zijn meestal specialisten en Veiligheidskundigen betrokken. Natuurlijk zijn zij niet de enigen die bezig moeten zijn met de veiligheid. Het praktische werk gebeurt op de werkvloer en niet in het kantoor van de veiligheidskundige. De werknemer moet zelf ook altijd blijven nadenken. Binnen VCA maakt men dankbaar gebruik van het gezonde verstand van deze werknemer, onder andere via de LMRA (de Laatste Minuut Risico Analyse). Wat dat is, geeft de naam eigenlijk al aan. Het is het op het laatste moment afwegen van de risico's en de te nemen maatregelen zodat de taak veilig wordt volbracht. Door het uitvoeren van de LMRA staat de werknemer vlak voor de aanvang van de werkzaamheden/taak stil bij mogelijke risico's. Ook bij verandering van de werkomstandigheden (iets is plotseling anders dan voorzien of gebruikelijk) moet de werknemer zelf een LMRA uitvoeren. Voor routinematige werkzaamheden is ook een LMRA vereist. Juist dit soort werk wordt snel 'op de automatische piloot' gedaan, en dat is niet in het belang van de veiligheid.

6. LMRA (werkcheck)

LMRA is een afkorting van Laatste Minuut Risico Analyse, dat wil zeggen de allerlaatste check op veiligheid voordat je aan een klus begint. Dat kan ervoor zorgen dat een ongeval nog wordt voorkomen.

Aandachtspunten

Zorgt dat de LMRA telkens wordt uitgevoerd voor aanvang van de werkzaamheden of een nieuwe taak.

Voer ook bij veranderingen van de werkomstandigheden een LMRA (werkcheck) uit.

Ook als het gaat om routine matige werkzaamheden, een LMRA uitvoeren.

Zorg dat jezelf de LMRA uitvoert.

Goede instructies van en door leidinggevende of externe deskundige.

De leidinggevende kan de LMRA controleren door middel van inspecties, toezicht en OOG -rondes.
(OOG = Observatie Onveilig Gedrag)

Aandachtspuntenkaart

Aandachtspunten LMRA:

- Is de plek van handelingen goed verlicht en toegankelijk?
- Is er bescherming tegen weersinvloeden?
- Is er val- of struikelgevaar, gevaar op vallen van hoogte?
- Is er gevaar van vallende voorwerpen?
- Is er kans op omvallende zware voorwerpen of beklemming?
- Zijn er risico's van elektriciteit of straling?
- Kunnen gevaarlijke gassen/dampen je werkplek bereiken?
- Is er sprake van vloeistoflekkage of nevelvorming?
- Wordt er gehesen, getild of getakeld of wordt er gereden in de buurt van de werkplek?
- Kan er ondergrond verschuiven, verzakken of instorten?

-
-
-
-

- *Het is wel handig om een soort aandachtspunten kaartje te gebruiken, dan is de kans kleiner dat je iets over het hoofd ziet of iets vergeet.*

7. Het proces van de (taak-) risico analyse

Een risicoanalyse of taakrisicoanalyse (TRA) gaat doorgaans geen jaren mee: taken en omstandigheden veranderen en werkwijzen worden aangepast, net als technieken en machines. Leidinggevend en veiligheidsdeskundigen zijn dus regelmatig bezig met het maken van een TRA. Situaties waarin een nieuwe of aangepaste (taak-)risico analyse moet worden gemaakt zijn:

- het uitvoeren van taken en werkzaamheden waar geen procedures voor zijn (een procedure is een vastgestelde werkwijze);
- voor aanvang van nieuwe projecten;
- bij aanschaf van nieuwe machines;
- bij verbouw of nieuwbouw;
- bij het opstellen of evalueren van procedures;
- als het is voorgeschreven in het vergunningensysteem;
- bij het inschakelen van een jongere, een uitzendkracht of een stagiair.

Zelfs als er al een TRA is, kan het nodig zijn om die bij te stellen. Als een werkplan in de praktijk niet meer uitvoerbaar blijkt, als men niet over het juiste gereedschap of de juiste middelen beschikt of als de werkcondities zijn veranderd, dan klopt de TRA niet meer en kunnen er plotseling heel andere of veel ernstigere risico's optreden. Als een elektricien op een booreiland bijvoorbeeld de verlichting moet vervangen met een afgeschakelde installatie, dan is de TRA niet juist als hij plotseling met ingeschakelde spanning aan het werk moet. Er moet dan een nieuwe TRA worden gemaakt. Een ruimte of installatie die eensklaps niet meer druk- of gasvrij blijkt, vereist ook een herziening van de TRA.

8. Het V&G actieplan

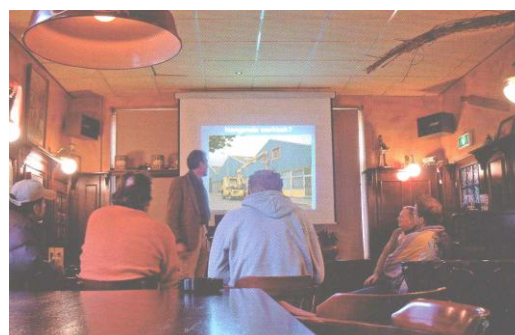
Bedrijven die met risicovolle werkzaamheden te maken hebben, zullen jaarlijks een Veiligheid- en Gezondheidsplan (V&G actieplan) opstellen. Dat is een op schrift gesteld uitvoeringsplan voor verbetering van de arbeidsomstandigheden. Daarin staan:

- de te bereiken doelstellingen (hoeveel veiliger en gezonder het moet worden en op welke onderdelen);
- de concrete preventiemaatregelen die er genomen gaan worden;
- de daarvoor in te zetten middelen: organisatorisch, materieel en financieel;
- de taakverdeling: wie doet wat wanneer.

9. Communicatie over veiligheid

Alle beheersmaatregelen en risico's moeten met de betrokken werknemers worden besproken, zodat iedereen weet hoe hij veilig en verantwoord moet werken. Een dergelijke bespreking moet voor aanvang van de werkzaamheden plaatsvinden, bij voorkeur op de werkplek zelf. Er zijn verschillende methoden van communicatie over risico's en de beheersmaatregelen:

- risico's en beheersmaatregelen worden besproken in een vergadering met opdrachtgevers en aannemers;
- bespreking (informatieoverdracht) vindt tevens plaats bij overleg van leidinggevenden met de operationele medewerkers;
- bij verandering van ploegen wordt de nieuwe ploeg 'bijgepraat'; risico's en beheersmaatregelen krijgen aandacht in een VGM-bijeenkomst of **toolbox meeting** met de operationele medewerkers.

10. Werkvoorbereiding en veiligheid

Veiligheidsaspecten van het werk zullen al aandacht moeten krijgen in de werkvoorbereiding. Er moet een werkwijze worden vastgesteld, die veilig is en geen gezondheid schade veroorzaakt. Een werkvoorbereiding die zich richt op de veiligheid beschouwt zeker de volgende elementen:

- de tijdsplanning voor het totale werk;
- de veilige uitvoeringsvolgorde van de werkzaamheden (bijvoorbeeld eerst een talud stutten en dan pas machines plaatsen, of eerst ventileren en gasmeten en dan pas een ruimte betreden);
- welke materialen, gereedschappen en machines nodig zijn om de klus veilig uit te voeren;
- de benodigde tijd en maatregelen die nodig zijn om het werk op een veilige en gezonde wijze uit te kunnen voeren.

11. Risicovolle werkzaamheden

Werkzaamheden worden risicovol genoemd als ze zelf risicovolle taken bevatten, maar ook als ze moeten worden uitgevoerd in een risicovolle omgeving. Risicovolle taken zijn binnen de onderneming vastgelegd op basis van de RI&E en de (taak)-risicoanalyses. Voor alle risicovolle taken bestaat dus een TRA en risicovolle taken zijn eenvoudig af te leiden uit de RI&E, waar immers alle risico's in staan.

Zodra er risicovolle werkzaamheden moeten worden uitgevoerd, gelden er enige gedragsregels (voor aanvang):

- er moet een werkvergunning beschikbaar zijn en betrokkenen hebben kennis van de inhoud;
- er is een (T)RA beschikbaar en de inhoud is bekend;
- er moet worden verwezen naar voorzorgsmaatregelen in de bedrijfsvoorschriften van de opdrachtgever;
- er mag alleen worden aangevangen wanneer aan alle voorwaarden is voldaan;
- er moet een LMRA worden uitgevoerd.

Als er wordt afgeweken van het werkplan, moeten de werkzaamheden worden stopgezet. Eerst moet de TRA worden bijgesteld en met alle betrokken werknemers worden besproken.

De bijgestelde taak risico analyse is ook met de verantwoordelijke supervisor (opzichter) en/of opdrachtgever en eventueel met de preventiemedewerker of veiligheidskundige besproken. Tijdens de uitvoering van risicovolle werkzaamheden moet de leidinggevende regelmatig controleren of het werk volgens de gemaakte afspraken wordt uitgevoerd. Hij moet voldoende aanwezig zijn en ervoor zorgen dat gebruik wordt gemaakt van de afgesproken beheersmaatregelen. Natuurlijk moet de leidinggevende ingrijpen als er van de gemaakte afspraken wordt afgeweken.

Controle!!!!

Samenvatting.

Gevaren en risico's vinden hun oorzaak in het soort werk, de werkplek of de omgeving daarvan, arbeidsmiddelen, producten en materialen en in het gedrag van werknemers. Voorbeelden van gevaren en risico's zijn vallen, brand, explosies, vergiftiging, lawaai, straling, knelling, geraakt worden door machineonderdelen of vallende voorwerpen, lasten of voertuigen.

Preventie is het wegnemen van onveilige situaties en handelingen voordat ze tot ongevallen leiden. Preventie maatregelen maken deel uit van het beleid en volgen een preventiehiërarchie: eerst bij de bron aanpakken, dan afschermen of collectief beveiligen, tenslotte PBM toepassen. Veiligheid en gezondheid van werknemers kunnen worden verbeterd door beheersmaatregelen die worden ingevoerd op basis van taak risico -analyses. De werknemer zelf voert LMRA 's uit (laatste minuut risico analyses) voor aanvang van het werk of de taak en bij verandering van de werkomstandigheden, maar ook bij routinewerk. Alle risico's die zich binnen een bedrijf voordoen zijn vastgelegd in een Risico Inventarisatie en -Evaluatie. Voor risicovolle taken zijn er Taakrisico Analyses (TRA 's), die regelmatig volgens de regels moeten worden bijgesteld en gecommuniceerd met betrokkenen. In de werkvoorbereiding worden veiligheidsaspecten (veilige volgorde, tijdsplanning, arbeidsmiddelen en maatregelen) meegenomen. Uitvoering risicowerk moet volgens plan, met vergunning, TRA, LMRA en toezicht van de leidinggevende. Het bedrijf maakt jaarlijks een V&G actieplan.